

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Коломийський навчально-науковий інститут
Кафедра педагогіки і психології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Розробник: д.п.н. Лаппо В.В.

Коломия – 2019 рік

**Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Основи педагогічних досліджень»
для студентів денної форми навчання**

Змістовий модуль 1.

Методологічні засади науково-дослідної роботи

Тема 1. Наука – чинник духовного розвитку суспільства.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Наука як чинник технічного і духовного прогресу.
2. Наука як система знань.
3. Наука як спосіб пізнання.
4. Принципи наукового пізнання.
5. Наукові дослідження, їх особливості та класифікація.
6. Характеристика процесу пізнання.
7. Доведення: його призначення та основні елементи.
8. Провідні тенденції педагогічних досліджень у системі сучасної освіти.

Практичні завдання:

- За допомогою кількох прикладів продемонструвати співвідношення понять «поняття», «судження», «умовивід».
- Послугуючись історико-педагогічною літературою, укласти хронологічну таблицю розвитку педагогічної науки.
- Укладання анотованого переліку літератури з наукознавства.
- Написання міні-твору (1-2 сторінки) на тему «Портрет сучасного науковця» (на основі власних спостережень та опитування однокурсників і викладачів).

Рекомендована література

1. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. П. Білоусова, Ю.О. Маркітантов – Кам'янець-Подільський, 2004.–120 с.
2. Історія педагогіки: Навч. посіб / М.В. Левківський (ред.), О.А. Дубасенюк (ред.). – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 1999. –336 с.
3. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. Основи наукових досліджень Навчальний посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко. – Л.: Ромус-Поліграф, 2002.– 128 с.
4. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: підруч. для магістрів спец. «Педагогіка вищ. Школи» / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Рівне: Волин. береги, 2013. – 359 с.
5. Становлення і розвиток наукових досліджень / Ю. Руданський (голов.ред.).–Львів, 1994.–222с.
6. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка [та ін.]; за ред. Василя Кременя і Тадеуша Левовицького. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 691 с.
7. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності.– К., 2002. – 295 с.

Тема 2. Організація наукової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Система науково-дослідної роботи студентів у сучасних вищих навчальних закладах.
2. Різновиди науково-дослідної роботи студентів.
3. Організація науково-дослідницької роботи в докторантурі.
4. Різновиди науково-дослідних установ.
5. Поняття про наукову школу.
6. Специфіка професійної діяльності наукового колективу.
7. Визначення поняття наукової етики.

8. Провідні моральні принципи співробітництва у науковому колективі.

Практичні завдання:

- Запропонуйте тематику і план конференції для студентів педагогічних спеціальностей. З цією метою визначте:
 - 1) назву, яка б узагальнювала проблематику конференції;
 - 2) теми кількох (4-6) доповідей;
 - 3) розширений план однієї доповіді за вибором (5-7 пунктів);
 - 4) питання для дискусії (2-3).
- За допомогою вивчення нормативних документів визначити порядок одержання наукового ступеня доктора філософії.
- За допомогою мережі Інтернет з'ясувати кількість українських науково-дослідних інститутів, що займаються проблемами освіти.

Рекомендована література

1. Вознюк А.А. Довідник здобувача наукового ступеня / А. А. Вознюк, Р. А. Сербин, В. В. Юсупов; [за заг. ред. О. М. Джужи]; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К.: ХмІНТЕІ, 2010. – 205 с.
2. Зайцев В.П., Богатых Е.Т. Студенческое науковедение: Учеб.-метод. пособ. / В.П. айцев, Е.Т. Богатых. –Х.: Ранок, 1996.– 91с.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>
4. Міністерство освіти і науки України. Науково-Методичний Центр Вищої Освіти. Проблеми освіти: науково-методичний збірник, Випуск, 31.– 2001.–211 с.
5. Науково-дослідна робота в закладах освіти: Метод. посібник / Укл. Ю.О. Туранов, В.І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 138 с.
6. Науково-дослідна робота студентів і методологія педагогічних досліджень : Навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича; [Уклад. Т.Д.Федірчик, А.А.Предик]. – Чернівці : Рута, 2004. – 71 с.
7. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК країни. – 2007. – №6. – С. 9-17.
8. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів: [нормат. док.]. – К.: Толока, 2011. – 25 с.
9. Правове регулювання праці науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: збірник основних нормативних актів: (станом на 15 трав. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого; [уклад.: О. М. Ярошенко та ін.]. – Х. : Право, 2009. – 462 с.
10. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань.–К. : Редакція «Бюлетеня вищої атестаційної комісії України», 2000.– 32с.
11. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (Метод. поради) / С.С. Зінчук – К., 2001.– 80 с.

Змістовий модуль 2.

Теоретичне підґрунтя науково-педагогічних досліджень

Тема 3. Методологія наукового дослідження.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Маніфест Рассела-Ейнштейна.
2. Функції методології наукових досліджень.
3. Характеристика структурних компонентів методології наукового дослідження.
4. Особливості фундаментальних і прикладних наукових досліджень.
5. Обґрунтованість результатів дослідження.

Практичні завдання:

- Прокоментувати цитату Б.Рассела «З однієї сторони я хотів з'ясувати чи можливе пізнання, а з іншої – зробити все, що у моїх силах, задля щасливішого світу» (1957 р.). Наскільки наведений вислів актуальний сьогодні?
- Підготовка доповіді на тему «Значення методології у науковому дослідженні».
- Укладання міні-словника «Компоненти методологічної частини наукового дослідження».

Рекомендована література

1. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник / М.Т. Білуха. – К.: АБУ, 2002. – 480 с.
2. Кривошея Н. Б. Організація та методика психолого-педагогічних досліджень : (навч. посіб. для студ. пед. спец. вищих навч. закл.) / Н. Б. Кривошея, М. В. Савченко; ДВНЗ "Донбас. держ. пед. ун-т". – Слов'янськ : Маторін Б. І., 2012. – 142 с.
3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003. – 192 с.
4. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень: Навчально-методичний посібник / В.В.Лаппо. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – 284 с.
5. Методологічні засади педагогічного дослідження / [Хриков Є. М. та ін.; за заг. ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова]; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка». – Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2013. – 247 с.
6. Мосіяшенко В.А., Курок О.І. Історія педагогіки України в особах: Навч. посіб. для вищ. пед. навч. закл. В.А. Мосіяшенко, О.І. Курок. – Суми, 2005. – 266 с.
7. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. / І. П. Аносов, М. В. Елькін, М. М. Головова, А. А. Коробченко; М-во освіти і науки України, Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Мелітополь: Вид. буд. Мелітоп. міськ. друк., 2015. – 216 с.

Тема 4. Особливості наукових досліджень в царині педагогіки

Питання для самостійного опрацювання:

1. Наукові дослідження – шлях до розв'язання проблем педагогіки
2. Показники ефективності педагогічного дослідження.
3. Типові недоліки процесу педагогічного дослідження.
4. Чинники успішності науково-дослідної діяльності педагога.
5. Вимоги до фахового рівня педагога-дослідника.
6. Шляхи розповсюдження наукових здобутків педагога-дослідника в освітню практику.

Практичні завдання:

- Підготовка есе на тему «Науковий доробок видатного педагога» (за вибором).
- Укладання переліку тестових запитань для абітурієнтів педагогічного ВНЗ з метою виявлення їх придатності до науково-дослідної роботи.
- Прокоментувати й проілюструвати прикладами провідні положення національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ ст.
 - 1) єдність освіти і науки як умови модернізації освітньої системи;
 - 2) достатній обсяг фінансування науки та підтримка вітчизняних наукових шкіл;
 - 3) формування змісту освіти на основі новітніх наукових і технологічних досягнень;
 - 4) інноваційна освітня діяльність у навчальних закладах усіх типів, рівнів акредитації та форми власності;
 - 5) правовий захист освітніх інновацій та результатів науково-педагогічної діяльності як інтелектуальної власності;
 - 6) залучення до наукової діяльності учнівської та студентської молоді, педагогічних працівників;
 - 7) поглиблення співпраці і кооперації навчальних закладів і наукових установ, широке залучення вчених НАН України та галузевих академій до навчально-виховного процесу та дослідницької роботи у навчальних закладах;
 - 8) створення науково-інформаційного простору для дітей, молоді і усього активного населення, використання для цього можливостей комунікаційно-

інформаційних засобів; запровадження цільових програм, що сприяють інтеграції освіти і науки;

9) випереджальний розвиток педагогіки і психології, внесення цих наук до переліку пріоритетних напрямів розвитку науки в Україні.

Визначити наукові проблеми, що потребують подальшого педагогічного дослідження.

Рекомендована література

1. Васянович Г.П. Педагогічна етика. Навчально-методичний посіб./ Г.П.Васянович. – Львів, 2005. – 344 с.
2. Галета Я. В. Педагогічна діагностика як засіб управління якістю підготовки майбутніх пілотів / Я. В. Галета, Є. Б. Токар; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград : Александрова М. В., 2011. – 163 с.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям./ С.У Гончаренко. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008.– 278 с.
4. Кривошея Н. Б. Організація та методика психолого-педагогічних досліджень : (навч. посіб. для студ. пед. спец. вищих навч. закл.) / Н. Б. Кривошея, М. В. Савченко; ДВНЗ "Донбас. держ. пед. ун-т". – Слов'янськ : Маторін Б. І., 2012. – 142 с.
5. Науково-дослідна роботи в закладах освіти: Метод. посібник / Укл. Ю.О. Туранов, В.І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 138 с.
6. Лузан, П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень / Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В.; Каб. Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : НАКККіМ, 2010. – 270 с.
7. Тягур Р.С. Основи педагогічних досліджень. – Навчально-методичний посібник./ Р.С.Тягур. – Івано-Франківськ: Плай. – 2005. – 80 с.

Змістовий модуль 3.

Організація науково-педагогічних досліджень

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Використання джерел наукової інформації у процесі дослідницької діяльності.
2. Документальні джерела інформації та використання їх у наукових дослідженнях.
3. Класифікація джерел інформації.
4. Вивчення документальних джерел.
5. Способи фіксування змісту вивчених джерел.
6. Стандартизований опис бібліографічних даних.
7. Правила цитування. Правила виконання списку використаних джерел.

Практичні завдання:

- Підготувати таблицю «Різновиди наукових джерел інформації»
- Скласти картотеку українських фахових видань з педагогіки (8-10 назв).
- Підготовка виступу на студентський науковій конференції.
- Укладання міні-словника «Компоненти методологічної частини наукового дослідження».

Рекомендована література

1. Душинський В. В. Основи наукових досліджень. Теорія та практикум з програмним забезпеченням: Навч. посіб./ В.В.Душинський.– К.:Слово, 2000.– 407 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
3. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
5. Захаров Ю. В., Радченко М. І. Подання результатів у дисертаційній роботі: Метод. Рекомендації.– Миколаїв, 2003.–22 с.
6. Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної науки» / В.Г. Кузь (гол.ред.). – К. : Науковий світ, 2002. – 324 с.

7. Здобувачу наукового ступеня: Метод. рекомендації / Упоряд. С.В.Сьомін.— К.: МАУП, 2002. – 182 с.
8. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (Метод. поради) / С.С. Зінчук – К., 2001.– 80 с.

Тема 6. Різновиди та етапи наукової діяльності педагога-дослідника.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Загальна схема наукового дослідження.
2. Класифікація джерел інформації.
3. Способи фіксування змісту вивчених джерел.
4. Стандартизований опис бібліографічних даних.
5. Правила виконання списку використаних джерел.
6. Різновиди письмових наукових робіт.
7. Вимоги до написання й оформлення різних видів наукових робіт.
8. Використання новітніх технологій у дослідницькій роботі сучасних науковців.

Практичні завдання:

- Укласти анотований перелік фахових видань з проблем педагогіки.
- Запропонувати тему наукового дослідження з педагогіки, довести її актуальність.
- Послугуючись літературою з методики наукових досліджень, навести приклади оформлення бібліографічного списку, у якому відображено кілька видів друкованих видань (10-15 найменувань).
- Сформулювати власні рекомендації по роботі з документальними джерелами.
- У тезовому варіанті підготувати виступ на тему «Щоденник з педагогічної практики як документальне джерело наукового дослідження».
- Послугуючись довідковою і методичною літературою, укласти правила оформлення реферату, тези доповіді, курсової роботи, магістерської роботи.
- Укласти рецензію на статтю з збірника студентських наукових статей (за вибором).

Рекомендована література

1. Воблій К.Г. Організація роботи наукового працівника (методика і техніка) / К.Г. Воблій.— 3-е видання. – К.: Наукова думка, 2003. – 180 с.
2. Здобувачу наукового ступеня: Метод. рекомендації / Упоряд. С.В.Сьомін.— К.: МАУП, 2002. – 182 с.
3. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів: Підруч. / Н.М. Кушнарєнко, В.К.Удалова. – К.: Вікар, 2003. – 328 с.
4. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами / Г.С. Онуфрієнко. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.
5. Руснак І.С., Романюк С.З. Магістерська робота з педагогіки: Навч.-метод. посібник / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2005.– 207 с.
6. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. / Ю.П. Сурмін. – К.: НАДУ, 2008. – 184 с.
7. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): Навч. посіб. / Дороніна М.С. (уклад.). – Х.: Ранок, 2006. – 104 с.
8. Харченко В.К. Как заниматься наукой / В.К.Харченко – Белгород: Изд-во Белгородск. гос. пед. ун-та, 1996 – 208 с.

Тема 7. Специфіка методів наукового дослідження

Питання для самостійного опрацювання:

1. Спостереження: різновиди та вимоги до його організації.
2. Правила проведення опитування, анкетування, інтерв'ювання, тестування.
3. Передумови застосування експерименту в дослідній роботі науковця.

4. Визначення й характеристика методів абстрагування, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, моделювання.
5. Специфіка історичного, термінологічного, функціонального, системного методів.
6. Визначення аксіоматичного методу, методів ідеалізації, формалізації.
7. Математичні методи та їх роль педагогічному дослідженні

Практичні завдання:

- Укласти термінологічний міні-словник за темою лекції.
- Підготувати таблицю «Різновиди наукових методів».
- Підготовка реферату «Науковий доробок видатного педагога» (за вибором).
- Опис наукових ресурсів мережі Інтернет педагогічного спрямування (8-10 позицій).

Рекомендована література

1. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. П. Білоусова, Ю.О. Маркітантов –Кам'янець-Подільський, 2004.–120 с.
2. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень. Навч.посібник / А.М. Єріна. – К.: МОН, – 2004.– 216 с.
3. Лузан, П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень / Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С.В.; Каб. Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : НАКККіМ, 2010. – 270 с.
4. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): Навч. посіб. / Дороніна М.С. (уклад.). – Х.: Ранок, 2006. – 104 с.
5. Тягур Р.С. Основи педагогічних досліджень. – Навчально-методичний посібник./ Р.С.Тягр. – Івано-Франківськ: Плай. – 2005. – 80 с.
6. Цюцюра С.В.. Методологія, методика та інформаційні технології наукових досліджень: Конспект лекцій / С.В.Цюцюра. – К.: Парнас, 2004.– 431 с.

Тема 8. Характеристика провідних методів науково-педагогічного дослідження.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Характеристика загально наукових методів дослідження.
2. Спеціальні методи наукового пізнання в педагогіці.
3. Метод вивчення документації та учнівських робіт.
4. Передумови залучення методу соціометрії в дослідницьку роботу педагога.
5. Види педагогічного експерименту.
6. Підготовка та проведення експерименту.
7. Програма і методика експерименту.
8. Методи дослідження одержаних результатів.

Практичні завдання:

- Послугуючись довідковою літературою (словники, енциклопедії), занотувати кілька варіантів визначень понять «індукція» й «дедукція». Яке з них на Вашу думку найбільш вичерпне?
- Підготувати графічну схему «Класифікація методів наукового дослідження».
- Запропонувати кілька (3-4) проблем для наукових спостережень у загальноосвітньому навчальному закладі. Обґрунтувати свій вибір.
- В осередку студентської групи за допомогою методу опитування дослідити одне з запропонованих нижче питань:
 - Які труднощі відчувають студенти при підготовці до іспитів (заліків)?
 - Які джерела інформації обирають студенти при підготовці до семінарських (практичних) занять?
 - Чи достатньо ознайомлені майбутні педагоги з фаховою пресою?
 - За якими критеріями студенти обирають літературу для читання на дозвіллі?

З метою проведення опитування укладіть запитальник з 4 – 6 питань. Опитайте 15–20 однокурсників. Письмово зафіксуйте й проаналізуйте одержані результати. Визначте наскільки їх відповіді співпадають з Вашою думкою.

- Послугуючись методичної літературою, укласти правила й прийоми наукового дискутування. Запропонуйте тему для диспуту за участю студентів педагогічного ВНЗ.
- Навести приклади форми графічного зображення цифрових даних.
- Укласти перелік тестових запитань (10 - 15) для визначення в учнів старших класів рівня сформованості уявлень про специфіку навчання у ВНЗ.
- Запропонувати власне розуміння понять: «актуальність», «концептуальність», «доказовість», «перспективність», «чіткість викладу».

Рекомендована література:

1. Захаров Ю. В., Радченко М. І. Подання результатів у дисертаційній роботі: Метод. Рекомендації.–Миколаїв, 2003.–22 с.
2. Коломієць В.О. Як виконувати курсову роботу: Метод. посібник для студ. вищих пед. навч. закл./ В.О. Коломієць. – К. : Вища школа, 2003. – 69 с.
3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003.–192 с.
4. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб./ С.У.Гончаренко (уклад) – К: Академія., 2003. – 323 с.
5. Підготовка науково-дослідних робіт із соціально-педагогічних дисциплін : Навч.-метод. матеріали для студ. і кер. курс. (кваліфікац., диплом. і магістер.) робіт / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Каф. соц. роботи та соц. педагогіки; [Авт.-уклад. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода]. – Черкаси, 2006. – 108 с.
6. Приходько П.Т. Тропой науки. Советы молодому исследователю / П.Т.Приходько. – Изд. 3-е, перераб. – М.: Знание, 2004. – 118 с.
7. Цюцюра С.В.. Методологія, методика та інформаційні технології наукових досліджень: Конспект лекцій / С.В.Цюцюра. – К.: Парнас, 2004.– 431 с.

Інформаційні ресурси

1. Вчитель у мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/ulejconf>
2. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.com>
3. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://znannya.info>
4. Освіта України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
5. Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>
6. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pedlib.clx.ru>
7. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>
8. Сайт Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/>

**Методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни
«Основи педагогічних досліджень»
для студентів заочної форми навчання**

Змістовий модуль 1.

Методологічні засади науково-дослідної роботи

Тема 1. Наука – чинник духовного розвитку суспільства.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Наука як чинник технічного і духовного прогресу.
2. Наука як система знань.
3. Наука як спосіб пізнання.
4. Принципи наукового пізнання.
5. Наукові дослідження, їх особливості та класифікація.
6. Характеристика процесу пізнання.
7. Доведення: його призначення та основні елементи.
8. Провідні тенденції педагогічних досліджень у системі сучасної освіти.

Практичні завдання:

- За допомогою кількох прикладів продемонструвати співвідношення понять «поняття», «судження», «умовивід».
- Послугуючись історико-педагогічною літературою, укласти хронологічну таблицю розвитку педагогічної науки.
- Укладання анотованого переліку літератури з наукознавства.
- Написання міні-твору (1-2 сторінки) на тему «Портрет сучасного науковця» (на основі власних спостережень та опитування однокурсників і викладачів).

Рекомендована література

1. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. П. Білоусова, Ю.О. Маркітантов – Кам'янець-Подільський, 2004. – 120 с.
2. Історія педагогіки: Навч. посіб / М.В. Левківський (ред.), О.А. Дубасенюк (ред.). – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 1999. – 336 с.
3. Марцин В.С., Міценко Н.Г., Даниленко О.А. Основи наукових досліджень
4. Навчальний посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко. – Л.: Ромус-Поліграф, 2002. – 128 с.
5. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: підруч. для магістрів спец. «Педагогіка вищ. Школи» / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Рівне: Волин. береги, 2013. – 359 с.
6. Становлення і розвиток наукових досліджень / Ю. Руданський (голов.ред.). – Львів, 1994. – 222 с.
7. Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка [та ін.]; за ред. Василя Кременя і Тадеуша Левовицького. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 691 с.
8. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. – К., 2002. – 295 с.

Тема 2. Організація наукової діяльності.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Система науково-дослідної роботи студентів у сучасних вищих навчальних закладах.
2. Різновиди науково-дослідної роботи студентів.
3. Основні форми фіксування результатів науково-дослідної роботи у ВНЗ – анотація, реферат, доповідь, стаття, курсова робота, магістерська робота.
4. Правила і норми оформлення результатів наукових досліджень.
5. Загальні положення про підготовку наукових кадрів.
6. Організація науково-дослідницької роботи в докторантурі.

7. Державна система організації і управління науковими дослідженнями в Україні.
8. Різновиди науково-дослідних установ. Поняття про наукову школу.
9. Особливості трудової діяльності наукового колективу.
10. Специфіка професійної діяльності наукового колективу.
11. Визначення поняття наукової етики.
12. Провідні моральні принципи співробітництва у науковому колективі.

Практичні завдання:

- Запропонуйте тематику і план конференції для студентів педагогічних спеціальностей. З цієї метою визначте:
 - а) назву, яка б узагальнювала проблематику конференції;
 - б) теми кількох (4-6) доповідей;
 - в) розширений план однієї доповіді за вибором (5-7 пунктів);
 - г) питання для дискусії (2-3).
- За допомогою вивчення нормативних документів визначити порядок одержання наукового ступеня доктора філософії.
- За допомогою мережі Інтернет з'ясувати кількість українських науково-дослідних інститутів, що займаються проблемами освіти.

Рекомендована література

1. Вознюк А.А. Довідник здобувача наукового ступеня / А. А. Вознюк, Р. А. Сербин, В. В. Юсупов; [за заг.ред. О.М. Джузи]; Київ. нац. ун-т внутр. справ.– К.: ХМЦНТЕІ, 2010. – 205 с.
2. Зайцев В.П., Богатых Е.Т. Студенческое науковедение: Учеб.-метод. пособ. / В.П. айцев, Е.Т. Богатых .–Х.: Ранок, 1996.– 91с.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
4. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>
5. Міністерство освіти і науки України. Науково-Методичний Центр Вищої Освіти. Проблеми освіти: науково-методичний збірник, Випуск, 31.– 2001.– 211 с.
6. Науково-дослідна робота в закладах освіти: Метод. посібник / Укл. Ю.О. Туранов, В.І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 138 с.
7. Науково-дослідна робота студентів і методологія педагогічних досліджень : Навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича; [Уклад. Т.Д.Федірчик, А.А.Предик]. – Чернівці : Рута, 2004. – 71 с.
8. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК країни. – 2007. – №6. – С. 9-17.
9. Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів: [нормат. док.]. – К.: Толока, 2011. – 25 с.
10. Правове регулювання праці науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів: збірник основних нормативних актів: (станом на 15 трав. 2009 р.) / М-во освіти і науки України, Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого; [уклад.: О.М.Ярошенко]. – Х. : Право, 2009. – 462 с.
11. Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань.–К. : Редакція «Бюлетеня вищої атестаційної комісії України», 2000.– 32с.
12. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (Метод. поради) / С.С. Зінчук – К., 2001.– 80 с.

Змістовий модуль 2.

Теоретичне підґрунтя науково-педагогічних досліджень

Тема 3. Методологія наукового дослідження.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Гуманізація наукових пошуків сучасності.
2. Маніфест Рассела-Ейнштейна.
3. Визначення методології наукових досліджень.
4. Функції методології наукових досліджень.
5. Характеристика структурних компонентів методології наукового дослідження.
6. Особливості фундаментальних і прикладних наукових досліджень.

7. Обґрунтованість результатів дослідження.

Практичні завдання:

- Прокоментувати цитату Б.Рассела «З однієї сторони я хотів з'ясувати чи можливе пізнання, а з іншої – зробити все, що у моїх силах, задля щасливішого світу» (1957 р.). Наскільки наведений вислів актуальний сьогодні?
- Підготовка доповіді на тему «Значення методології у науковому дослідженні».
- Укладання міні-словника «Компоненти методологічної частини наукового дослідження».

Рекомендована література

1. Білуха М.Т. Методологія наукових досліджень: Підручник / М.Т. Білуха. – К.: АБУ, 2002.–480 с.
2. Кривошея Н. Б. Організація та методика психолого-педагогічних досліджень : (навч. посіб. для студ. пед. спец. вищих навч. закл.) / Н. Б. Кривошея, М. В. Савченко; ДВНЗ "Донбас. держ. пед. ун-т". – Слов'янськ : Маторін Б. І., 2012. – 142 с.
3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003.–192 с.
4. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень: Навчально-методичний посібник / В.В.Лаппо. – Івано-Франківськ: НАІР, 2016. – 284 с.
5. Методологічні засади педагогічного дослідження / [Хриков Є. М. та ін.; за заг. ред. В. С. Курила, Є. М. Хрикова]; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДЗ «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка». – Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2013. – 247 с.
6. Мосіяшенко В.А., Курок О.І. Історія педагогіки України в особах: Навч. посіб. для вищ. пед. навч. закл. В.А. Мосіяшенко, О.І. Курок. – Суми, 2005.–266 с.
7. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. / І. П. Аносов, М. В. Елькін, М. М. Головова, А. А. Коробченко; М-во освіти і науки України, Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Мелітополь: Вид. буд. Мелітоп. міськ. друк., 2015. – 216 с.

Тема 4. Особливості наукових досліджень в царині педагогіки

Питання для самостійного опрацювання:

1. Наукові дослідження – шлях до розв'язання проблем педагогіки
2. Показники ефективності педагогічного дослідження.
3. Типові недоліки процесу педагогічного дослідження.
4. Чинники успішності науково-дослідної діяльності педагога.
5. Вимоги до фахового рівня педагога-дослідника.
6. Шляхи розповсюдження наукових здобутків педагога-дослідника в освітню практику.

Практичні завдання:

- Підготовка есе на тему «Науковий доробок видатного педагога» (за вибором).
- Укладання переліку тестових запитань для абітурієнтів педагогічного ВНЗ з метою виявлення їх придатності до науково-дослідної роботи.
- Прокоментувати й проілюструвати прикладами провідні положення національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ ст.
 - а) єдність освіти і науки як умови модернізації освітньої системи;
 - б) достатній обсяг фінансування науки та підтримка вітчизняних наукових шкіл;
 - в) формування змісту освіти на основі новітніх наукових і технологічних досягнень;
 - г) інноваційна освітня діяльність у навчальних закладах усіх типів, рівнів акредитації та форми власності;
 - д) правовий захист освітніх інновацій та результатів науково-педагогічної діяльності як інтелектуальної власності;
 - е) залучення до наукової діяльності учнівської та студентської молоді, педагогічних працівників;
 - ж) поглиблення співпраці і кооперації навчальних закладів і наукових установ, широке залучення вчених НАН України та галузевих академій до навчально-виховного процесу та дослідницької роботи у навчальних закладах;

- з) створення науково-інформаційного простору для дітей, молоді і усього активного населення, використання для цього можливостей комунікаційно-інформаційних засобів; запровадження цільових програм, що сприяють інтеграції освіти і науки;
 - и) випереджальний розвиток педагогіки і психології, внесення цих наук до переліку пріоритетних напрямів розвитку науки в Україні.
- Визначити наукові проблеми, що потребують подальшого педагогічного дослідження.

Рекомендована література

1. Васянович Г.П. Педагогічна етика. Навчально-методичний посіб./ Г.П.Васянович. – Львів, 2005. – 344 с.
2. Галета Я. В. Педагогічна діагностика як засіб управління якістю підготовки майбутніх пілотів / Я. В. Галета, Є. Б. Токар; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград : Александрова М. В., 2011. – 163 с.
3. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям./ С.У Гончаренко. – Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008.– 278 с.
4. Кривошея Н. Б. Організація та методика психолого-педагогічних досліджень : (навч. посіб. для студ. пед. спец. вищих навч. закл.) / Н. Б. Кривошея, М. В. Савченко; ДВНЗ "Донбас. держ. пед. ун-т". – Слов'янськ : Маторін Б. І., 2012. – 142 с.
5. Науково-дослідна роботи в закладах освіти: Метод. посібник / Укл. Ю.О. Туранов, В.І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2001. – 138 с.
6. Лузан, П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень / Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В.; Каб. Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : НАКККІМ, 2010. – 270 с.
7. Тягур Р.С. Основи педагогічних досліджень. – Навчально-методичний посібник./ Р.С.Тягур. – Івано-Франківськ: Плай. – 2005. – 80 с.

Змістовий модуль 3.

Організація науково-педагогічних досліджень

Тема 5. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Різновиди джерел наукової інформації.
2. Використання джерел наукової інформації у процесі дослідницької діяльності.
3. Документальні джерела інформації та використання їх у наукових дослідженнях.
4. Класифікація джерел інформації.
5. Вивчення документальних джерел.
6. Способи фіксування змісту вивчених джерел.
7. Стандартизований опис бібліографічних даних.
8. Методика роботи з джерелами наукової інформації.
9. Правила цитування.
10. Правила виконання списку використаних джерел.

Практичні завдання:

- Підготувати таблицю «Різновиди наукових джерел інформації»
- Скласти картотеку українських фахових видань з педагогіки (8-10 назв).
- Підготовка виступу на студентський науковій конференції.
- Укладання міні-словника «Компоненти методологічної частини наукового дослідження».

Рекомендована література

1. Душинський В. В. Основи наукових досліджень. Теорія та практикум з програмним забезпеченням: Навч. посіб./ В.В.Душинський.– К.:Слово, 2000.– 407 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] – Режим доступу:
3. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>

4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
5. Захаров Ю. В., Радченко М. І. Подання результатів у дисертаційній роботі: Метод. Рекомендації.– Миколаїв, 2003.–22 с.
6. Збірник наукових праць. Спеціальний випуск «До витоків становлення української педагогічної науки» / В.Г. Кузь (гол.ред.). – К. : Науковий світ, 2002. – 324 с.
7. Здобувачу наукового ступеня: Метод. рекомендації / Упоряд. С.В.Сьомін.– К.: МАУП, 2002. – 182 с.
8. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (Метод. поради) / С.С. Зінчук – К., 2001.– 80 с.

Тема 6. Різновиди та етапи наукової діяльності педагога-дослідника.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Загальна схема наукового дослідження.
2. Класифікація джерел інформації.
3. Способи фіксування змісту вивчених джерел.
4. Стандартизований опис бібліографічних даних.
5. Правила виконання списку використаних джерел.
6. Різновиди письмових наукових робіт.
7. Вимоги до написання й оформлення різних видів наукових робіт.
8. Використання новітніх технологій у дослідницькій роботі сучасних науковців.

Практичні завдання:

- Укласти анотований перелік фахових видань з проблем педагогіки.
- Запропонувати тему наукового дослідження з педагогіки, довести її актуальність.
- Послугуючись літературою з методики наукових досліджень, навести приклади оформлення бібліографічного списку, у якому відображено кілька видів друкованих видань (10-15 найменувань).
- Сформулювати власні рекомендації по роботі з документальними джерелами.
- У тезовому варіанті підготувати виступ на тему «Щоденник з педагогічної практики як документальне джерело наукового дослідження».
- Послугуючись довідковою і методичною літературою, укласти правила оформлення реферату, синайи, тез доповіді, курсової роботи, магістерської роботи.
- Укласти рецензію на статтю з збірника студентських наукових статей (за вибором).

Рекомендована література

1. Воблий К.Г. Організація роботи наукового працівника (методика і техніка) / К.Г. Воблий.– 3-е видання. – К.: Наукова думка, 2003. – 180 с.
2. Здобувачу наукового ступеня:Метод.рекомендації/Упоряд.С.В.Сьомін.– К.:МАУП,2002.– 182 с.
3. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів: Підруч. / Н.М. Кушнарєнко, В.К.Удалова. – К.: Вікар,2003. – 328 с.
4. Онуфрієнко Г. С.Науковий стиль української мови: Навчальний посібник з алгоритмічними приписами/Г.С.Онуфрієнко.–2-ге вид.перероб.та доп.– К.:Центр учбової літератури,2009.–392 с.
5. Руснак І.С., Романюк С.З. Магістерська робота з педагогіки: Навч.-метод. посібник / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці : Рута, 2005.– 207 с.
6. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: підруч. для магістрів спец. «Педагогіка вищ. Школи» / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук; М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Рівне: Волин. обереги, 2013. – 359 с.
7. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. / Ю.П. Сурмін. – К.: НАДУ, 2008. – 184 с.
8. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): Навч. посіб. / Дороніна М.С. (уклад.). – Х.: Ранок, 2006. – 104 с.

Тема 7. Специфіка методів наукового дослідження

Питання для самостійного опрацювання:

1. Класифікація методів наукового дослідження.
2. Характеристика загально наукових методів дослідження.
3. Спеціальні методи наукового пізнання в педагогіці.
4. Методи емпіричного дослідження.
5. Спостереження: різновиди та вимоги до його організації.
6. Правила проведення опитування, анкетування, інтерв'ювання, тестування.
7. Передумови застосування експерименту в дослідній роботі науковця.
8. Емпірично-теоретичні методи. Визначення й характеристика методів абстрагування, аналізу, синтезу, індукції, дедукції, моделювання.
9. Теоретичні методи. Специфіка історичного, термінологічного, функціонального, системного методів. Визначення аксіоматичного методу, методів ідеалізації, формалізації.
10. Математичні методи та їх роль педагогічному дослідженні.

Практичні завдання:

- Укласти термінологічний міні-словник за темою лекції.
- Підготувати таблицю «Різновиди наукових методів».
- Підготовка реферату «Науковий доробок видатного педагога» (за вибором).
- Опис наукових ресурсів мережі Інтернет педагогічного спрямування (8-10 позицій).

Рекомендована література

1. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. П. Білоусова, Ю.О. Маркітантов – Кам'янець-Подільський, 2004.–120 с.
2. Єріна А.М. Методологія наукових досліджень. Навч. посібник / А.М. Єріна. – К.: МОН, – 2004.– 216 с.
3. Лузан, П. Г. Основи науково-педагогічних досліджень / Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С.В.; Каб. Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. : НАКККиМ, 2010. – 270 с.
4. Технологія наукових досліджень (схеми та приклади): Навч. посіб. / Дороніна М.С. (уклад.). – Х.: Ранок, 2006. – 104 с.
5. Тягур Р.С. Основи педагогічних досліджень. – Навчально-методичний посібник./ Р.С.Тягур. – Івано-Франківськ: Плай. – 2005. – 80 с.
6. Цюцюра С.В.. Методологія, методика та інформаційні технології наукових досліджень: Конспект лекцій / С.В.Цюцюра. – К.: Парнас, 2004.– 431 с.

Тема 8. Характеристика провідних методів науково-педагогічного дослідження.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Характеристика загально наукових методів дослідження.
2. Спеціальні методи наукового пізнання в педагогіці.
3. Метод вивчення документації та учнівських робіт.
4. Передумови залучення методу соціометрії в дослідницьку роботу педагога.
5. Види педагогічного експерименту.
6. Підготовка та проведення експерименту.
7. Програма і методика експерименту.
8. Методи дослідження одержаних результатів.

Практичні завдання:

- Послугуючись довідковою літературою (словники, енциклопедії), занотувати кілька варіантів визначень понять «індукція» й «дедукція». Яке з них на Вашу думку найбільш вичерпне?
- Підготувати графічну схему «Класифікація методів наукового дослідження».
- Запропонувати кілька (3-4) проблем для наукових спостережень у загальноосвітньому навчальному закладі. Обґрунтувати свій вибір.
- В осередку студентської групи за допомогою методу опитування дослідити одне з запропонованих нижче питань:
 - Які труднощі відчувають студенти при підготовці до іспитів (заліків)?

- Які джерела інформації обирають студенти при підготовці до семінарських (практичних) занять?
- Чи достатньо ознайомлені майбутні педагоги з фаховою пресою?
- За якими критеріями студенти обирають літературу для читання на дозвіллі?

З метою проведення опитування укладіть запитальник з 4 – 6 питань. Опитайте 15–20 однокурсників. Письмово зафіксуйте й проаналізуйте одержані результати. Визначте наскільки їх відповіді співпадають з Вашою думкою.

- Послугуючись методичної літературою, укласти правила й прийоми наукового дискутування. Запропонуйте тему для диспуту за участю студентів педагогічного ВНЗ.
- Навести приклади форми графічного зображення цифрових даних.
- Укласти перелік тестових запитань (10 - 15) для визначення в учнів старших класів рівня сформованості уявлень про специфіку навчання у ВНЗ.
- Запропонувати власне розуміння понять: «актуальність», «концептуальність», «доказовість», «перспективність», «чіткість викладу».

Рекомендована література:

1. Захаров Ю. В., Радченко М. І. Подання результатів у дисертаційній роботі: Метод. Рекомендації.–Миколаїв, 2003.–22 с.
2. Коломієць В.О. Як виконувати курсову роботу: Метод. посібник для студ. вищих пед. навч. закл./ В.О. Коломієць. – К. : Вища школа, 2003. – 69 с.
3. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посібник / О.В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2003.–192 с.
4. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб./ С.У.Гончаренко (уклад) – К: Академія., 2003. – 323 с.
5. Підготовка науково-дослідних робіт із соціально-педагогічних дисциплін : Навч.-метод. матеріали для студ. і кер. курс. (кваліфікац., диплом. і магістер.) робіт / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. Каф. соц. роботи та соц. педагогіки; [Авт.-уклад. С.П.Архипова, Г.Я.Майборода]. – Черкаси, 2006. – 108 с.
6. Приходько П.Т. Тропой науки. Советы молодому исследователю / П.Т.Приходько. – Изд. 3-е, перераб. – М.: Знание, 2004. – 118 с.
7. Цюцюра С.В.. Методологія, методика та інформаційні технології наукових досліджень: Конспект лекцій / С.В.Цюцюра. – К.: Парнас, 2004.– 431 с.

Інформаційні ресурси

1. Вчитель у мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/ulejconf>
2. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.osvita.com>
3. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://znannya.info>
4. Освіта України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita-ukrainy.com.ua>
5. Освіта.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>
6. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pedlib.clx.ru>
7. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>
8. Сайт Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://naps.gov.ua/ua/>